

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1351>

Geliş Tarihi: 19.08.2018

Kabul Tarihi: 31.08.2018

CEZAEVİ OLARAK KULLANILDIĞI YILLARDA MUSALLA (ALAYBEYİ) CAMİİ¹

Ünal TAŞKIN²

Arife Göknur PARLAK³

Özet

Musalla Mahallesi, Adıyaman ilinin en eski mahallelerinden biridir. Mahallede tarihi eser özelliği gösteren bir kaç yapı mevcuttur. Bu yapılardan biri de Musalla Camii'dir. Camiin ne zaman inşa edildiği konusunda muhtelif görüşler bulunmaktadır. Rivayetlerin de değerlendirmeye tutularak yapının tarihlendirilmesine çalışılmış ve Selçukluların Anadolu'ya girişiyle başlayan ve XVIII. Yüzyıla kadar gelen zaman aralığına yerleştirilmeye çalışılmıştır. Osmanlı kayıtlarında Alaybeyi Camii olarak zikredilen ve vakfa sahip olan bu yapının vakfiyesi elimizde olmadığından tarihleme bulanık kalmaktadır.

1938 yılında yapı ve sahip olduğu arazisi Adliye'ye satılmış, belli bir müddet cezaevi olarak kullanılmıştır. Bu sebepten halk arasında Hapishane Camii olarak da tesmiye edilmiştir. 1972 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne intikal eden yapı ve arazisi, düzenlenerek yeniden cami olarak hizmet vermeye başlamıştır. Cezaevi olarak kullanıldığı dönem, yakın tarihi içerdiğinden görgü tanıkları bulunmaktadır. Bu çalışmada, görgü tanıklarının beyanı doğrultusunda, Musalla Camiin cezaevi olarak kullandığı dönem ile ilgili bilgiler verilecektir.

Anahtar Sözcükler: Musalla Mahallesi, Camii, Cezaevi.

---

¹ Bu çalışma, Adıyaman Üniversitesi IV. Bilim Sanat Kültür Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulan bildirinin eklemelerle genişletilmiş şeklidir.

² Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, unaltaskin@hotmail.com

³ Bilim Uzmanı, goknurparlak@hotmail.com

In The Years When It Was Used As A Prison , Musalla (Alaybeyi) Mosque

Abstract

Musalla neighborhood is one of the oldest neighborhood of Adıyaman. The neighborhood has a few structures that show historical characteristic. One of these historical structure is Musalla mosque, there is various discours about when it built but judged in the narrations to determine when structure has been made, as a conclusion the structure has been made between when Selçuklu entered the anatolia and XVIII. Centuries. Ottoman records named the structure Alaybeyi mosque and also has a foundation in it but unfortunately there is no records of the foundation so there is no accurate date for the construction.

The structure sold to corthouse and changed its usage as a prison after a while local people called it prison mosque. At 1972 General Directorate of Foundations changed the usage again to be serve as a Moque only. There are witnesses about the time used like a prison , information will be given.

Key Words: Musalla neighborhood, Mosque, Prison

Giriş

Musalla Mahallesi, Adıyaman kent merkezinde bulunan Adıyaman Kalesi'nin etrafındaki mahallelerden biri olup Adıyaman'ın en eski mahallelerinden biridir. 1894 yılı kayıtlarını içeren Mamuratülaziz Vilayet Salnamesi'nde mahallede 660 erkek 631 kadın olmak üzere toplam 1.291 kişi yaşamaktaydı⁴. 2016 yılında mahallenin nüfusu 6.500-7.000 civarındaydı⁵. Bu durumda mahallenin nüfus artış hızının doğal seyrettiği söylenebilir. Mahallenin sınırları kabaca kalenin güney ucundan başlayarak Atatürk Caddesi boyunca devam eder. Kubilay Caddesi ve Abdurrahman Baba Caddesi Musalla'yı sırasıyla Varlık ve Kap Cami mahallelerinden ayırır. Diğer taraftan Gül Sokak ile Mara Mahallesi'nden ayrılır. Mahallenin güney ucu Çimen Köy Yolu boyunca Eğriçay'a kadar devam eder. Musalla mahallesi Adıyaman'ın eski mahallelerinden biri olması münasebetiyle, tarihi eser olarak nitelendirilecek birkaç yapıyı barındırmaktadır. Bunlardan biri de Alaybeyi Camii veya daha çok bilinen adıyla Musalla Camii'dir.

İnşa Tarihi ve Yapı Özellikleri

Musalla Camiinin ne zaman inşa edildiği konusunda, elimizde kesin bir veri yoktur. Yapının Selçuklular zamanında Sultan Alparslan tarafından yaptırıldığına dair bir rivayet vardır⁶. Ancak bu rivayet çok sağlıklı görünmemektedir.

---

⁴ Said Öztürk, **Osmanlı Salnâmelerinde Adıyaman 1286-1325/ 1869-1909**, Adıyaman Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 256.

⁵ Bu 6.500-7.000 rakamı itibari bir sayıdır ve Mahalle muhtarı Hacı Bilal Gökso'nun beyanına göre verilmiştir.

⁶ Adıyaman ilinin ilk defa Selçuklu kuvvetleriyle karşılaşması Tuğrul Bey'in 1054 yılında çıkmış olduğu Anadolu seferlerinin akabinde olmuştur. Bu sefer sonunda ana hedef olan Malazgirt alınamamakla birlikte Ahlat, Erciş, Van, Adilcevaz ve Besni Selçuklu hakimiyetini tanıyan yerler arasında gösterilmektedir. bkz. İlhan Erdem, "Doğu Anadolu Türk Devletleri", **Türkler Ansiklopedisi**, C. VII, Ankara, 2002, s. 407. Adıyaman'a yapılan ilk Selçuklu seferi ise 1068 yılında Gümüştekin'in Tilkhum bölgesini yağmalayıp ardından Adıyaman'a gelmesi ve bölgenin ileri gelen Rumlarını esir alıp geri dönmesiyle neticelen seferdir. Bkz. Murat Gökhan Dalyan, **Başlangıcından 1570 Yılına kadar Adıyaman Tarihi**, Yeni Reform Matbaacılık, Ankara, 2002, s. 54-55. 1085 yılında Emir Buldacı tarafından Maraş ve Besni yöresi tamamıyla Selçuklu hâkimiyetine alındı. Bkz. Mehmet Taştemir, **XVI. Yüzyılda Adıyaman (Behisni, Hisn-ı Mansur, Gerger, Kahta) Sosyal ve İktisadi Tarihi**, TTK, Ankara, 1999, s. 2.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

Caminin, 1890'da yaşanan deprem sonucu minaresinin yıkıldığı rivayet edilir. Ancak 1894 yılı verilerini içeren Mamuratülaziz Vilayet Salnamesi'nde, Alaybeyi Camii olarak kaydedilen Musalla Camii, minareli camiler içerisinde gösterilmiştir⁷.

1908 yılında ise camiin Alaybeyi müstemilatından olduğu kayıtlıdır. Yine çayırılık ve hayli dut ağacının bulunduğu bir alana sahip olan camiin, bayram namazı kılınabilecek genişlikte bir avlusunun olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca etrafının duvarla çevrili olduğu eklenmiştir⁸.

Yapının formu üzerinde yapılan araştırmalar, XIV ila XVIII. yüzyıllar arasında inşa edildiği konusunda veriler sunmaktadır. Bayhan-Salman ikilisi, Musalla Camii'nin Osmanlı yapısı olduğu kanısındadırlar. Şanlıurfa/Birecik Çarşısı Camii (1754-55) ve Antakya Habibi Naccar Camii (XVII. Yüzyılın ikinci yarısı) ile Musalla Camii'nin benzer yapı özelliklerinden dolayı aynı zaman aralığında inşa edilmiş olabileceğini kaydetmişlerdir⁹.

Diğer yandan F. Şancı, benzer yapı örneklerinden hareketle, camiinin Osmanlı öncesi, Dulkadirli veya Memlûklü döneminde inşa edilmiş olmasının muhtemel olduğunu yazmaktadır¹⁰.

---

⁷ 1312 Mamuratülaziz Vilayet Salnamesi, içinde :İstatistikler, s. 6.

⁸ 1325 Mamuratülaziz Vilayet Salnamesi, s. 224.

⁹ Ahmet Ali Bayhan-Fikri Salman, **Adıyaman Yüzey Araştırması (2000-2004)**, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Doğu Gazete ve Matbaacılık, Adıyaman, 2010, s. 58-60.

¹⁰ Fuat Şancı, "Commagene Coğrafyasında Türk İslam Eserleri (Adıyaman İlinde (Merkez İlçe) Cami ve Mescitleri)", **I. Uluslararası Kommagene Kültür, Sanat ve Turizm Sempozyumu 24-25 Haziran 2010**, (edt. Bahir Selçuk), Adıyaman, 2012, s. 119-120.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

Resim-1: Caminin girişinde bulunan tanıtım levhası

Adıyaman ilinin güneyinde bulunan cami çarpık bir avlu içerisine yerleştirilmiştir. Kuzeyinde imam odası, hela ve abdest alma yerini içeren yatay dikdörtgen şekilli bir avluya sahip olan camii, düzgün kesme taştan yapılmıştır. Camii önünde ayaklara oturan, yanlarda çapraz tonozlu, ortadaki kubbe örtülü beş gözlü son cemaat yeri avluya

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

açılmaktadır. Ortadaki dıştan sade dikdörtgen, içten ise bitkisel bezemeli başlıklara sahip basit kemerli bir kapıdan harime ulaşılır¹¹.

Resim-2: Camiin avlusu

Harim kısmı, kuzey ve güneyde duvarları kalın tutulmuş mihrap önü bölümü mukarnas dolgulu pandantiflerle geçilen kubbeyle, yan kısımlar ise çapraz tonozlarla örtülü üç bölümden oluşmaktadır. Kible duvarının tam ortasına yerleştirilmiş olan mihrap, dışardan üç yanı dolaşan mukarnaslı bordürlerden oluşur. Mihrap nişi iki yanda mukarnas başlıklı sütuncelerle sınırlandırılmıştır. Bunların üzerine de kavsara kemeri

---

¹¹ A. A. Bayhan-F. Salman, **Adıyaman Yüzey Araştırması (2000-2004)**, s. 58-60; F. Şancı, “Commagene Coğrafyasında Türk İslam Eserleri (Adıyaman İlinde (Merkez İlçe) Cami ve Mescitleri)”, s. 119-120.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

yerleştirilmiştir. Mihrabın üzerinde sonsuzluk prensibine göre düzenlenmiş on kollu yıldız geçme motifi, onarımı esnasında yapıya eklenmiştir¹²

Resim-3: Musalla Camii mihrabı

Minberi tamamen taştan yapılmıştır ve aynalıkları ve süpürgecikleri ile klasik unsurları barındırır¹³. Minare, camii avlusunun güneybatı köşesinde, son cemaat yerine bitişiktir. Üç sıra mukarnasla çevrilen tek şerefeli minare, silindirik petek ve külahla son bulmaktadır¹⁴. Yapının duvar kalınlığı ise 130 cm.'dir.

¹² A. A. Bayhan-F. Salman, **Adıyaman Yüzey Araştırması (2000-2004)**, s. 58-60; Fuat Şancı, "Commagene Coğrafyasında Türk İslam Eserleri (Adıyaman İlinde (Merkez İlçe) Cami ve Mescitleri)", s. 119-120.

¹³ F. Şancı, "Commagene Coğrafyasında Türk İslam Eserleri (Adıyaman İlinde (Merkez İlçe) Cami ve Mescitleri)", s. 120.

¹⁴ İpekyolu Kalkınma Ajansı Adıyaman Yatırım Destek Ofisi, **Adıyaman İnanç Turizmi Raporu**, 2014, s. 24.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

Resim-4: Musalla Camii içerden görünüş ve Minber

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

Onarımlar

Camii, 1938 yılında Adliye'ye satılmış ve 1972 yılına kadar kapalı cezaevi olarak hizmet vermiştir. 1972 yılında 7044 Sayılı Kanunla Maliye Hazinesi'nden tekrar Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne intikal etmiş, onarımı yapılmış ve cami olarak hizmete açılmıştır¹⁵. Hayrat vakıf taşınmazların satışını düzenleyen 2762 Sayılı Vakıflar Kanunu'nun 10. Maddesi uyarınca; Adıyaman Musalla Mahallesi Saray Caddesi'ndeki 18 ada, Vakıflar İdare Meclisi'nin 13.06.1963 gün ve 224/221 Sayılı kararına dayalı olarak çıkartılan 25.07.1969 gün ve 6/12199 Sayılı Bakanlar Kurulu kararına istinaden, 14.08.1968 tarih ve 1396 sayılı müzayede ile 37,800 TL'ye Adıyaman Belediyesi'ne cebri istimlak yoluyla satılmıştır¹⁶. 1973 yılında hazırlanan Abide ve Yapı İşleri Başkanlığı raporuna göre, cezaevi olarak kullanıldığı yıllardan kalma yapısal bozulmaların olduğu ve ilerleyen yıllarda yapının rölöve projesinin yapılması gerektiği vurgulanmıştır (EK-2). Kültür Bakanlığı'nın 1990 yılında aldığı kararla Musalla Camii'nin üst örtüsünün kurşunla kaplanması gerektiği karara bağlanmıştır (EK-3). Adıyaman milletvekili Mahmut Göksu tarafından 2002 yılında verilen 7/7584 ve 7/7585 esas sayılı iki ayrı soru önergesine verilen cevaplar içerisinde, Adıyaman ve çevresinde mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan 42 tarihi eser arasında Musalla Camii de kaydedilmiştir (EK-4). 2005 yılında yine Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın aldığı kararla cami minaresi külâhının rölöve ve restorasyonu olumlu bulunmuş (EK-5) ve 25.000 YTL ile Musalla Camii Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılmıştır¹⁷.

2003-2015 yılları arasında Vakıflar Genel Müdürlüğü aracılığıyla restorasyon yapılan 15 projeden biri Musalla Camii minaresi olmasına rağmen 2014 yılında neşredilen Adıyaman Kültür Envateri'nde Musalla Camii ile ilgili bir kayıt düşülmemiştir¹⁸.

Bu genel bilgilerden sonra, camiiin cezaevi olarak kullanıldığı yıllarda, burada bulunmuş veya memur olarak hizmet etmiş şahıslarla yapılan röportajlara yer verilecektir. Fakat röportajları nakletmeden evvel yardımcılarından dolayı T.C. Adalet Bakanlığı Adıyaman E Tipi Cezaevi 2. Müdürü Ebru Nedirli, Musalla Mahallesi

---

¹⁵ Vakıflar Genel Müdürlüğü Mazbut-Hayrat Kargir Musalla Camii ve Arsası Evrağı; Abdulhalim Durma, **Evlialar Şehri Adıyaman**, Ankara, 2011, s. 2.

¹⁶ **VGM. ABİYAB Eski Eser Onarım Dosyalar, Adıyaman Bölümü**

¹⁷ Said Öztürk-Yusuf Tosun “ **Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu**” (8-10 Eylül 2006 Adıyaman) Adıyamanlılar Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 191.

¹⁸ Adıyaman Tanıtma Vakfı (Atav) ve İpekyolu Kalkınma Ajansı, **Adıyaman Kültür Envanteri**, 2014.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

Muhtarı Hacı Bilal Göksu, Musalla Camii İmamı Mustafa Gürbüz, Nene Hatun Anaokulu Müdiresi Hatice Dağdeviren, Müdür Yardımcısı Kemal Yıldız ve Adıyaman Üniversitesi Öğretim Görevlisi Ruken Ünlü'ye teşekkürlerimizi sunuyoruz. Ayrıca bizimle röportaj yapma nezaketi gösteren Selim Tuzcu, Mehmet Tuzcu, Mehmet Fırat, Cevdet Yetkin, Mustafa Ölçer, İbrahim Halil Kocakaya ve Basri Ünlü'ye teşekkürü zevkli bir görev olarak görüyoruz.

Röportajlar

1- Selim Tuzcu (Röportaj yaptıktan bir süre sonra rahatsızlığından dolayı vefat etmiştir. Allah'tan rahmet diliyoruz.)

Göknur Arife Parlak:¹⁹ İsminiz?

Selim Tuzcu:²⁰ Selim Tuzcu (Kasap Selim)

G.A.P: Yaşınız ?

S.T: 1936 Doğumluyum

G.A.P: Musalla Cezaevi'nde bulundunuz mu?

S.T: Evet 1966 yılında girdim. 6 yıl kadar orada kaldım.

G.A.P: Hangi suçtan dolayı bulundunuz?

S.T: Cinayet.

G.A.P: Biraz anlatır mısınız ? Neler hatırlıyorsunuz?

S.T: Kalabalıktı işte ne olsun cezaevi ne olsun.

(Amcamız rahatsız olduğu için onu daha fazla yormak istemiyoruz ve devreye oğlu Mehmet Bey giriyor.)

Mehmet Tuzcu:²¹ Ben hatırlıyorum babamı ziyarete giderdik.

---

¹⁹ Bundan sonra G.A.P. olarak verilecektir.

²⁰ Bundan Sonra S.T. olarak verilecektir.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

Resim-5: Selim Tuzcu ve arkadaşı cezaevi avlusunda

---

²¹ Bundan sonra M.T. olarak verilecektir.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

G.A.P: Görüşler nasıl oluyordu?

M.T: Tel örgü vardı, onun arkasından konuşuyorduk. Girişte sağda koğuşlar vardı, solda gardiyanların odası vardı.

G.A.P: Minaresi var mıydı?

M.T: Yoktu çok iyi hatırlıyorum minare yoktu.

Resim-6: Selim Tuzcu ve diğer hükümlülerin koğuş içerisinde bir görüntüsü

G.A.P: Başka neler hatırlıyorsunuz, bir anınız var mı?

M.T: Bir rahmetli amcamız vardı, o anlatırdı orası eskiden hücreymiş yani cezaevi anlamında değil kızım medrese, ibadethane yani.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

Resim-7: Selim Tuzcu ve diğer hükümlülerin koğuş içerisinde bir görüntüsü

G.A.P: Anladım.

M.T: Hacı Abuzer Baba, Hacı Efendi gibi zatlar orada hücreye girermiş, günlerce ibadet ederlermiş. Alkolik bir adam yağmurlu bir günde medresenin kapısının önünde ayağı takılmış düşmüş. Medresedekiler adamı kaldırıp yardım etmişler daha sonra helallik istemişler. Adam ben sizden razıyım ama kendimden utanıyorum, şu halime baksanıza ayakta bile duramıyorum demiş. Zât üzülme sen eve git her şey düzelir inşallah demiş. Sabah alkolik adam Ulu Cami'ye namaz kılmaya gitmiş, onu camide gören cemaat hayret etmiş, adam; neden şaşırıyorsunuz diyerek tebessüm etmiş ve tövbe edin ben zaten o mereti hiç ağzıma sürmedim demiş. O günden sonra da bir daha içki içmemiş.

Yani rivayete göre bahse konu olan camimiz, cezaevi olmadan önce medreseymiş.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

Resim-8: Selim Tuzcu'nun dönemin hapishane memurlarıyla çekilmiş bir fotoğrafı

Ünal Taşkın
Arife Göknur Parlak

2-Emekli İnfaz Koruma Başmemuru Mehmet Fırat

G.A.P.: Adınız?

Mehmet Fırat:²² Mehmet Fırat

G.A.P: Kaç doğumlusunuz?

M.F: 1936

G.A.P: Mesleğiniz?

M.F: Emekli infaz Koruma Memuruyum

---

²² Bundan sonra M.F. olarak verilecektir.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

Resim-9: Emekli infaz koruma baş memuru Mehmet Fırat (Yıl-2016)

G.A.P: Musalla Cezaevi'nde çalıştınız mı?

M.F: Evet çalıştım kızım, 1967'de Gerger'deydim. 1968'de Adıyaman'a geldim. 1972'ye kadar Musalla Cezaevi'nde çalışım.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

G.A.P: Biraz anlatır mısınız?

M.F: Cami gibi değildi tabi o zaman ranzalar vardı. 70-80 kişi kalıyordu. Hatta zaman zaman 100-150 kişi kalmıştır belki. O zamanlar Adıyaman'da başka cezaevi yoktu. Kalanların neredeyse hepsi Adıyaman'ın yerlisiydi. Ağır suçlular kalıyordu.(cinayet, namus v.s)

G.A.P: Kaç personel vardı?

M.F: 12 kişiydik.

G.A.P: Yeterli miydi? Güvenliği sağlayabiliyor muydunuz?

M.F: O zamanlar böyle değildi. 1 haftada sadece 24 saat iznimiz vardı. Biz elimizden geleni yapıyorduk ama zaman zaman esrar, bıçak gibi şeyler buluyorduk yani bir şekilde içeriye soktukları oluyordu. Demir parmaklıklar vardı, tel örgüler vardı. Ziyaretçileri ile tel örgünün arkasından konuşuyorlardı. Pencereler küçüktü.

G.A.P: Minare var mıydı?

M.F: Yok, minare yoktu.

G.A.P: Cami olduktan sonra hiç gittiniz mi?

M.F: Gittim tabi kızım gitmez miyim, hep giderim (biraz duygulanıyor, gözleri doluyor) ama sanki orası değil çok değişti.

3-Cevdet Yetkin

G.A.P: İsminiz ?

Cevdet Yetkin²³: Cevdet Yetkin.

G.A.P: Kaç doğumlusunuz?

---

²³ Bundan sonra C.Y. olarak verilecektir.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

C.Y: 1946

G.A.P: Mesleğiniz?

C.Y: Halıcılık yapıyordum.

G.A.P: Musalla Cezaevinde buldunuz mu ?

C.Y: Evet. 1963 yılında üç ay kadar kaldım, ortaokul 2. sınıfta öğrenciyken Sıbyan koğuşunda kaldım. Okul Yenipınar Mahallesi'ndeydi.

G.A.P: İsmi neydi?

C.Y: Ortaokuldu işte ismi yoktu ortaokul diyorlardı, küçük bir okuldu. Sınıfta kalmıştım, o zamanlar 2 yıl üst üste sınıfta kalınca okuldan atıyorlardı. Kalmamak için kopya çekmeye yeltendim, öğretmenlere yakalandım. Okulun az ilerisinde bir çeşme vardı, orda bekledim. Öğretmenler çıkınca onları aileme söylememeleri için tehdit ettim. Hatta olay büyüdü birini bıçakladım. Tevkif edildim işte öyle.

G.A.P: Genel olarak suçlu profili nasıldı?

C.Y: O zamanlar anarşi, sağ-sol, pkk v.s. yoktu. Adi suçlardan yatıyorlardı hep. 100-150 kişi vardık. Yatanlar genelde Adıyamanlıydı, Besni, Gerger, Kahta gibi ilçe, kasaba ve köylerden gelenlerdi.

G.A.P: Cezaevinin yapısal özelliklerini hatırlıyor musunuz?

C.Y: Girişte müdür ve gardiyanlar odası vardı. Onların yanında kadınlar koğuşu vardı, zaten bir kadın mahkûm bir de kadın gardiyan vardı. Onun yanında bir koğuş daha vardı, iki koğuşun arasında bir küçük mutfak bir de banyo vardı. Koğuşlar lahitti (taşandı) avlusu şimdiki gibiydi duvarla çevriliydi, doğu tarafında üç tane tuvalet vardı. Kaçakçılar Koğuşu, Besni Koğuşu, Develik Koğuşu, Kadınlar Koğuşu ve Sıbyan Koğuşu olmak üzere toplamda beş koğuş vardı. Sıbyan Koğuşu, Besni Koğuşu'nun ikinci katındaydı. Merdivenler tahtadan mıydı, demirden mi tam olarak hatırlamıyorum ama Sıbyan Koğuşu'nun zemini tahtadandı onu iyi hatırlıyorum. Çünkü tahtakuruları vardı ben onlardan korkuyordum uyuyamıyordum o yüzden arkadaşlarımı uyandırıyordum. Biz 20 kişiydik bir koğuşta. Sıbyan Koğuşu'nun merdiveni avluya iniyordu, biz gündüzleri rahattık aşağıda gezebiliyorduk. Besni Koğuşu'na da

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

gidiyorduk ama 12'den sonra bütün kapılar kapanırdı. Tuvalete bile gitmek yasaktı. Sonradan yapılan koğuşlarda pencere yoktu sadece Besni Koğuşu'nun penceresi vardı o da avluya bakıyordu. Ama şimdiki caminin yeri olan Develik Koğuşu'nda beş tane küçük pencere vardı hatta o zaman (1963) 6 kişi firar etmişti ama sabahsı yakalandılar.

G.A.P: Ziyaretçilerle nasıl görüşüyordunuz?

C.Y: Görüşe gelenlerle şebeke denilen yerde bir bilemedin iki metre tel örgü vardı onun arkasından görüşüyorduk.

G.A.P: Yemekleriniz nasıl pişiyordu?

C.Y: Günde iki defa karavana çıkıyordu, mutfakta çorba ve kahvaltı türü şeylerdi işte. Parası olmayan, Adıyaman dışından gelenler genelde karavana yerdı. Ama isteyen gardiyanlar aracılığıyla dışardan yemek getirtirebiliyordu. Adıyaman'ın yerlileri olan mahkûmların aileleri evden yemek getirirdi. İki, üç arkadaş yemekleri birleştirir yedik genelde.

G.A.P: Kaç personel vardı?

C.Y: 6 Gardiyan bir de müdür vardı.

G.A.P: Caminin minaresi var mıydı ?

C.Y: Caminin minaresi yoktu.

G.A.P: O dönem caminin çevresiyle ilgili hatırladıklarınızı bizimle paylaşabilir misiniz?

C.Y: Arka kısım boş araziydi, tarlaydı, üst tarafta tek tük evler vardı. Tam caminin karşısında iki tane bakkaliye vardı. O zaman mahalle zaten azdı. Üç-beş taneydi; Sıratut, Yenipınar, Eski Saray, Hoca Ömer, Musalla, Ermeni-Gavur mahallesi.

Şimdi Musalla Mahallesi'ndeki Toki'nin yeri kabristandı, onun yan tarafında yani cezaevinin karşı tarafında boşluk vardı. Yani boş arazinin ön kısmında bir taş duvar

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

vardı bir de mihrap vardı, Bayram namazları orada kılındı²⁴. Marangozlar oraya gidene kadar da vardı orası. Kabristan oradan kalktıktan sonra 40-50 yıl kadar da o arazi boştu.

Resim 10: Mezarlığın taşınmasından sonra, Namazgâhi da içeren bu alana günümüzde Tokî konutları inşa edilmiştir.

²⁴ Verilen tarife göre, burada bir namazgâh olduğu anlaşılıyor. Namazgâhla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Nebi Bozkurt, “Namazgâh”, DİA, C.32, 2006, s.357-360.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

4-Mustafa Ölçer

G.A.P: İsminiz

Mustafa Ölçer²⁵: Mustafa Ölçer

G.A.P: Kaç doğumlusunuz?

M.Ö: 1940. 77 Yaşındayım.

G.A.P: Nerelisiniz?

M.Ö: Doğma büyüme Adıyamanlıyım, merkezde oturduk hep.

G.A.P: Musalla Camii'ni cezaevi olarak kullanıldığı dönemde görmüş müydünüz?

M.Ö: Tabi ki görmüştüm bizim ev şu aşağı taraftaydı (Görüşme yapılan yer Musalla Camisi'nin hemen arkası ve Mustafa Ölçer evini tarif ederken bahse konu olan caminin doğu yönünü işaret ediyor).

G.A.P: Hatırladıklarınızı bizimle paylaşır mısınız? Cezaevi olduğu dönemde içini görme imkânınız oldu mu?

M.Ö: Yok içini görmedim o dönemde ama dışı hiç değişmedi aynı yani, bir de minaresi yoktu. Cami olduktan sonra yapıldı ama daha evvel de camiydi burası. Caminin arka tarafı bahçeydi vakfa (Muhtemelen Alaybeyi Vakfı kastediliyor) ait bahçe, hala da camiye aittir burası. Bu sokak da (Musalla Camii'nin hemen arkasındaki bahsi geçen boş arazi ki marangozlar tarafından kullanılan, küçük dar sokak kastediliyor) yoktu o zamanlar. O dönemde bahçenin doğu ve batısında kulübe vardı askerler nöbet tutarlardı. Ön tarafında tek tük evler vardı. Şimdiki Toki'nin yeri mezarlıktı.

G.A.P: Bu civarda ayrıca namaz kılınan bir yerden bahsediliyor bu konu hakkında malumatınız var mı?

M.Ö: İşte mezarlığın bitişiğinde boş bir arazi vardı, orda sadece Bayram Namazı kılarlardı. Hatta bende çok kıldım. (Bu sırada amcamızın yanında bulunan Mehmet Sait isimli soyadını bizimle paylaşmak istemeyen 74 yaşındaki arkadaşı konuşmaya dâhil

---

²⁵ Bundan sonra M.Ö. olarak verilecektir.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

oluyor ve kendisinin köyden sırf Bayram Namazı kılmak için oraya sürekli geldiğini ifade ediyor).

G.AP: Etrafı çevrili miydi?

M.Ö: Etrafı açıktı, sadece önünde bir duvar vardı, bir de hocanın namaz kıldığı yer başka da bir şey yoktu.

G.A.P: Duvarın yüksekliğini, yapısını hatırlıyor musunuz?

M.Ö: İki metre yoktu, beton-meton değildi taşandı, etrafı da açıktı işte.

Resim -11: Musalla Camii arka cephesinden bir görüntü (Yıl 2016)

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

**Resim -12: Musalla Camii arka cephesinden bir görüntü, inşası süren Namazgah
(Temmuz 2018)**

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

5-İbrahim Halil Kocakaya

G.A.P: İsminiz ?

İbrahim Halil Kocakaya: İbrahim Halil Kocakaya²⁶

G.A.P: Kaç doğumlusunuz.

İ.H.K: 30.04.1954 doğumluyum.

G.A.P: Musalla Mahallesi'nde ikamet ettiniz mi?

İ.H.K: Evet.

G.A.P: Kaç yıl? Hangi yıllar arasında?

İ.H.K: 1965-1977 yılları arasında 12 yıl kadar o mahallede oturduk, zaten öncesinde de bahçede ydik (Adıyaman'da bir mahalle) yani yine Musalla'ya bağlıydık. Bizim kütükte de Musalla yazar.

G.A.P: Şimdiki Musalla Camii, daha önce Cezaevi olarak kullanılmış, buna dair hatırladıklarınız var mı?

İ.H.K: Evet hatırlıyorum. Hatta 1962-63 yıllarıydı sanırım 11-12 yaşlarındayken ben marangozda çalışırken 1 hafta kadar cezaevi içerisinde tamirat işlerinde çalışmıştım.

G.A.P: Kaç kişi çalışmıştınız? Ne iş yapmıştınız?

İ.H.K: Bir ustam vardı, bir de ben o kadar. Tamirat işleri yapmıştık. Ahşap işleri işte, kapı, pencereleri, menteşeleri değiştirmiştik.

G.A.P: Kim istemişti bu tamiratı? Hangi kurum? Malzemeleri nereden almıştınız? Ücretlerinizi kim ödemişti?

İ.H.K: Bilmiyorum ki, o işlerle ustam uğraşıyordu. Malzemeler bizimdi. Ama o zaman sanırım Adalet Bakanlığı'na bağlıydı orası, onlar ödemiştir.

G.A.P: Cezaevi hakkındaki hatırladıklarınızı bizimle paylaşır mısınız?

---

²⁶ Bundan sonra İ.H.K, olarak verilecektir.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

İ.H.K: Cezaevi'ne girerken koridor şeklinde bir bölüm vardı, sol tarafında idari bina yani gardiyanların, müdürlerin kaldığı odalar, sağ tarafında da tel örgü vardı. Tel örgü iki sıraydı, ortasında boşluk vardı. O boşlukta görüş yapılırdı. İç tarafta mahkûmlar, dış tarafta da ziyaretçiler olurdu. Cezaevinin bahçesine girerken tam karşısında bir koridor vardı. Hatırladığım kadarıyla 2-3 koğuş vardı, tam karşıdaki Kadınlar koğuşuydu sanırım. Sol tarafta merdivenler vardı ikinci kata çıkan orada da koğuşlar vardı. Aşağıda ortada da volta atılan yer vardı. Cezaevinin duvarları çok kalındı, lahit taşlardan yapılmıştı.

G.A.P: Siz hükümlülerle diyaloga girebiliyor muydunuz? Yani güvenlik izin veriyor muydu?

İ.H.K: Evet sorun olmuyordu, konuşuyorduk. O dönem orada yatanlardan bir Kasap Selim'i hatırlıyorum bir de Kuş Mıço'yu. Gardiyanlardan da; Hudoğlu Baki vardı, Pat Ahmet, bunun lakabından tam olarak emin değilim şişman, esmer, uzun boylu biriydi. Mehmet Fırat vardı. Bir de kadın gardiyan vardı; şimdi İstanbul'da işadamı olan Asım Karaer'in annesiydi. İsmi hatırlamıyorum²⁷. Bunların hepsi de cezaevi şimdiki yerine taşınmaya kadar da orada idiler.

G.A.P: Cezaevinin çevresi ile ilgili hatırladıklarınızı bizimle paylaşır mısınız?

İ.H.K: Hem cezaevinin güneyinde 2, hem de kuzey ve batıda kulübeler vardı. O kulübelerde jandarmalar vardı. Güvenliği sağlıyorlardı. Yine cezaevinin güneyinde boş bir alan vardı. Orada ağaç satarlardı; dam ağacı, inşaat için kullanılan direk, sırk, kavak ağaçlarıydı. O alanın güneyinde de Atatürk İlkokulu vardı. Batısında da bayram namazı kılınan yer vardı.

---

²⁷ Kadın gardiyanın, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın infaz koruma memurlarından olduğu iddia edilen Şerife Karaer olduğu bilgisine ulaşıldı. Fakat Şubat 2002'de vefat ettiği için bu konuda daha fazla bilgi edinilemedi. Kendisine Allah'tan rahmet diliyoruz.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

G.A.P: Bayram namazı kılınan yer dediniz, orayı bize tarif eder misiniz?

İ.H.K: Boş bir alandı. Güneyde, kıblede namaz kılınan yerin önünde yaklaşık 1,5 metre yüksekliğinde beyaz taş duvar vardı. Tam onun ortasında da minber yani hocanın namaz kıldırıldığı yer vardı.

G.A.P: Bize o dönemki mahalleyi tasvir eder misiniz?

İ.H.K: Taştan yapılmış düz bir duvarı vardı cezaevinin. Onun kuzey kısmında ince dar bir sokak vardı ve sokak doğuya bakardı. Sağ tarafı cezaevi, sol köşesinde Hamamcı Mustafa Emmi'nin evi vardı. Sokağın içerisine girdiğimizde, Mustafa Emmi gilin evinin yanında Zeki Yıldırım, onun yanında da Mahmut Tokur'un evi vardı. Sonra köşede cezaevinin duvarı biterdi. Sol köşede Mehmet Ali Tokur gilin evi vardı. Sokak güneye doğru dönerdi. Bitişğinde Abdulkadir Tokur gilin evi vardı.

Cezaevinin doğuya bakan kısmı da düz duvardı, taş yapıydı. Ağaç satılan yerle namaz kılınan yerin arasında güneye giden bir yol vardı. Atatürk İlkokulu'nun karşısında Musalla Mezarlığı başlar, Hacı Abuzer Baba Türbesi'ne kadar giderdi. Musalla Mezarlığı'nın batısına bir yol giderdi. 100 metre kadar ileride sol tarafta Rızam Bey Pınarı vardı. Osmanlı döneminden kalma taş bir yapı olduğunu biliyorum. Cezaevinin kapısı batıya bakardı. Kapının tam karşısında bir sokak, Gavur Mahallesi'ne giderdi. Sokağın tam girişinde sağ tarafta Sofu Emmi gilin evi vardı, sol tarafında da Bakkal Mevlüt Emmi vardı. Mevlüt Emmi gilin alt köşesinde Sıddık Emmi gilin evi vardı.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

G.A.P: O döneme ait aklınızda kalan belirgin bir yapı var mı?

İ.H.K: Bir de Hacı Abuzer Baba Türbesi'nden güneye doğru giderken onun biraz aşağısında Meryem Ana Pınarı vardı. Tam pınarın karşısında da yani doğu tarafında Meryem Ana Mağarası vardı. Küçük bir mağaraydı, içinde su damlardı, sular yola doğru akardı. Daha sonra orayı yıkıp yol yaptılar. Nasıl kıydılar anlamıyorum, o ve birçok yapıyı hiç acımadan yıktılar zamanında.

6-Basri Ünlü

G.A.P: İsminiz ?

Basri Ünlü: Basri Ünlü²⁸

G.A.P: Kaç yaşındasınız?

B.Ü: 1936 Adıyaman Musalla doğumluyum.

G.A.P: Musalla mahallesinde ikamet ettiniz mi?

B.Ü: 65 yıl Musalla mahallesinde oturdum.

G.A.P: Günümüzde camii olarak kullanılan Musalla Camii bir dönem cezaevi olarak kullanılmış o döneme ait hatırladıklarınızı bizimle paylaşır mısınız?

B.Ü: Ben askerdeyken bir arkadaşım vardı onun babası Adıyaman'da Musalla Cezaevi'nde yatıyormuş, Adıyaman'a dönünce onu görmeye gitmişim. O vesile ile cezaevinin içini de görmüştüm. Cezaevi yıkık dökük bakımsızdı hatırladığım. Cezaevinin duvarları da lahitten taşı. Sokakta şimdiki gibiydi zaten neredeyse hiç değişmedi. Karşısındaki fırın, iki bakkal o zamanda vardı.

G.A.P: Cami çevresinde bayram namazı kılınan bir alan varmış, hatırlıyor musunuz? Nasıl bir alandı?

---

²⁸ Bundan sonra B.Ü olarak verilecektir.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

B.Ü: Mehmet Tokur gilin evinin karşısı boş bir araziydi. Büyüktü, bayramdan hemen önce orası temizlenirdi, orada bayram namazı kılınırdı.

G.A.P: Siz hiç orada namaz kıldınız mı? Sadece bayram namazları mı kılınırdı, yani Cuma ya da vakit namazları da kılınır mıydı?

B.Ü: Tabi hep kılardık. Yok kızım diğer namazlar kılınmazdı sadece bayram namazları kılınırdı.

G.A.P: Bunların dışında cezaevi ya da çevresiyle ilgili bizimle paylaşmak istediğiniz herhangi bir ayrıntı var mı?

B.Ü: Başka hatırladığım, oralar hep tarlaydı işte dut ağaçları vardı hep. Şimdiki askeriye nin olduğu yer de hep tarlaydı. Tekel'e giden bir yol vardı çok dardı bir inek ancak geçerci. Öyle işte.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

Resim-13: Basri Ünlü

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

Sonuç

Musalla Mahallesi, Adıyaman ilinin en eski mahallelerinden biridir. Mahallede tarihi eser özelliği gösteren bir kaç yapıdan biri de Musalla Camii'dir. Camiin ne zaman inşa edildiği konusunda muhtelif görüşler bulunmaktadır. Rivayetler de değerlendirmeye tutularak yapının tarihlendirilmesine çalışılmış ve Selçukluların Anadolu'ya girişiyle başlayan ve XVIII. yüzyıla kadar gelen zaman aralığına yerleştirilmiştir. Osmanlı kayıtlarında Alaybeyi Camii olarak zikredilen ve vakfa sahip olan bu yapının vakfiyesi elimizde olmadığından tarihleme bulanık kalmıştır.

Adıyaman'ın en eski camilerinden olan Musalla Camii, 1938-1972 yılları arasında Cezaevi olarak kullanılmıştır. Halk arasında günümüzde de "Cezaevi Camii" olarak bilinen camiinin, büyük ihtimalle fiziki olarak güvenli, mekân açısından mimarisinin uygun ve dönem Adıyaman'ının ihtiyacını karşılayacağı düşünüldüğünden Cezaevi olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada döneme tanıklık edenler, onların yakınları ve Musalla Mahallesi sakinleri ile çeşitli röportajlar yapılmıştır. Bu röportajlarla cezaevi olarak kullanıldığı dönem hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Görgü tanıklarının ifadelerinden yola çıkılarak Musalla Camii karşısında günümüzde Toki konutlarının inşa edildiği alanda bir "Namazgah" olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde de Musalla Camii arkasında bir "Namazgah" inşası devam emektedir.

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

EKLER

Ek-1: Mazbut-Hayrat Yazısı

<u>MARUFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MAZBUT-HAYRAT KATGİR MUSAİLLA CAMİİ VE ARSAZI</u>									
<u>İLİ</u>	<u>İLÇESİ</u>	<u>MAHALLESİ</u>	<u>CADDESİ</u>	<u>BAŞTA</u>	<u>ADA</u>	<u>BAŞEL</u>	<u>SİLT NO</u>	<u>SAYFA NO</u>	<u>YIL</u>
Adıyaman	Merkez	Musailla	Atatürk	30-27 A.a 30-27 A.D	367	1	4	774	2014 M2.

Daha önce 1936'da Adliye'ye satılmış olan ve 7044 sayılı Kanunla Maliye Bakanlığına 1972 yılında tekrar intikal eden, eskiden 32 yıllık kapalı cezaevi olarak kullanılan (Alaybey Vakfından) Musailla Camii, tekrar onarılarak ibadete açılmış olup, Adıyaman'ın en eski Camilerindenidir.

Mazbut kayıtlar üzerinde yapılan incelemede; 400 senelik olan ve Selçuklular zamanında inşaa edilen, Arap tarzı mimarisinde bütün duvarları 130 cm. enindeki caminin iç kısımları son otli ve cymalıdır. Musailla Camii, Sivayeta'da Alparslan'ın Anadolu'yu fethini müteakip yaptırdığı ilk eserlerdendir.

30/07/1998
Ahmed Duran HANCI
Mülak Şube Müdürü

EK-2: Abide ve Yapı İşleri Daire Başkanlığı Raporu

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

82

R A P O R

İbade ve yapı İş.D.Bşk.

Adıyaman il merkezinde bulunan Musalla camii, dernekçe yapılan onarı talebi üzerine mahallinde ve merkezdeki dosyasından tetkik edilmiştir.

Alpaşlan'ın Anadoluyu fethini müteakip yaptırdığı ilk eserlerden c anlaşılan meşhûr camii, önce hazineден Belediyece satın alınmak istenmiş anca 7044 sayılı kanun şumulüne girip muhafazası gerekli eski eser olarak görüldü den Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulun 8/1/1971 tarih 5675 s kararı ile camiın İdareміz adına tescili sağlanmış ve tapu senedi alınmıştır

Bir süre cezaevi olarak kullanılan esere tahribat ve parazit ekler yapılmış, kubbeleri kaldırılmış yerine beton tabliye yapılmış isede bünye ve izler halâ mevcut durumdadır.

İbadete kapalı olan bu yapının rölöve projesinin hazırlanması gerekme tedir. Ayrıca camiın korunması için kapı ve pencerenin yapılması ile sonrad beton ve biriket gibi yapı malzemeleriyle yapılan ilavelerin kaldırılması hus da derneğe kontrolümüz altında ve protokol dahilinde çalışma izni verilmesir fakat esas restorasyonun önümüzdeki yıllarda Daireміzce yaptırılmasının faş olacağı kanısındayım

Durumu tensiplerinise saygıyla arz ederim.

15-6-1973

Özkan Erincin

Resm.Yük. Teknikeri

Özkan Erincin

R.
Talehim
15.6.1973

Özkan Erincin ve
Özkan Erincin
191 16.6.1973

*Ekli yazıya cevap amirallerine
göre cevaplandırılmıştır. Ek*

10641
15.6.1973

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

EK-3: Camii üst örtüsünün kurşunla kaplanmasına uygun olduğuna dair karar

**T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
ADANA KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU BÜRO MÜDÜRLÜĞÜ
K A R A R**

TOPLANTI TARİHİ ve No. : **01.06.1990-43**

TOPLANTI YERİ : **Kumluca/ADANA**

KARAR TARİHİ ve No. : **01.06.1990-534**

Adıyaman İli, Merkezindeki Musalla Camisine ilişkin, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 07.05.1990 gth ve 061 (0200)/(90) sayılı yazması ve ekleri ekinde, incelenmiş, yapılan görüşmeler sonucunda;

Adıyaman İli, Merkezindeki Musalla Camii'nin üst örtüsünün Vakıflar Genel Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanan rapor doğrultusunda uygun kaplama yapılmasının uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN

Y. Min. EMRE MADRAN

BAŞKAN YARDIMCISI

Doç. Dr. NURAN ZEREN

Üye

ASİM (Selahattin)

Üye

Doç. Dr. AKIN (Muz)

Üye

İPEK (İsmet)

Üye

MERT (Mevlüt)

Vakıflar Bölge Temsilcisi

Üye

Üye

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

Ek-4: Mahmut Gökse'nun Soru Önergesi

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI
(Nejat ARSEVEN)

7/7584, 7585.

SAYI : B.02.0.009 / 852
KONU :

ANKARA
17 HAZ 2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli 03.06.2002 tarih ve A.01.0.GNS.0.
10.00.02-7874 sayılı yazınız.

Adıyaman Milletvekili Sayın Mahmut GÖKSU'nun 7/7584 esas sayılı ve 7/7585 esas
sayılı yazılı soru önergelerine verilen cevaplar İç Tüzüğü'nün 99. maddesine istinaden ekte
sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nejat ARSEVEN
Devlet Bakanı

DAĞITIM :

Gereği :

- T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi için :

-Başbakanlığa

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

7/7584

**ADIYAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN MAHMUT GÖKSU'NUN 7/7584 SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE VERİLEN CEVAPLAR**

CEVAP : 1 – Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait, Adıyaman İlindeki tarihi eserlerin tesbit çalışmaları sürdürülmekte olup, Besni İlçesi Kurşunlu ve Hacı Zeyrek Ağa Caminin rölöve ve restorasyon proje çalışmalarına başlanılmıştır. Çalışmalar tamamlandığında onarım için gerekli koruma kurulu kararı alınarak 2003 Yılı Yatırım Programında değerlendirilecektir.

CEVAP : 2 – Koruma kurulu kararı alınmasına müteakip 2003 yılı bütçe imkanları çerçevesinde ödenek ayrılmaya çalışılacaktır.

CEVAP : 3 – Adıyaman ve çevresinde mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait 42 adet tarihi eski eser mevcuttur.

Bunlar;

Adıyaman Merkez Ulu Camii, Yeşil Camii ve Türbesi, Muhittin Arabi Camii Türbesi, Hoca Ali Camii, Sıratut Camii, yeni Pınar Camii, Hoca Ömer Camii, Musalla Camii, Tümruz Camii, Şeyh Hüseyin Türbesi, Öküz Camii ve Türbesi, Şeyh Mahmut Ensari Türbesi, Abuzer Gaffari Türbesi, Eski Saray Camii, Hacı Süleyman Mescidi, Kap Camii, Çarşı (Hacı Abdulfani) Camii, Aslanlı Paşa Hamamı, Paşa Hamamı, Şeyh Abdurrahman Türbesi, Besni Ömer Paşa Camii, Ali Paşa Camii, Köle Mehmet Camii, Kasım Ağa Camii, Hacı Hasan Camii, Hacı Zeyrek Ağa Camii, Halil Ağa Camii, Hızır İlyas Camii, Kurşunlu Camii, Evliya Mescidi, Mısırlıoğlu Mescidi, Hatice Hatun Mescidi, Hasan Bey Camii, Abdi Ağa Camii, Ulu Camii, Külhan Önü Camii, Toktaşı Camii, Hacı Aslan Camii, Bekir Bey Hamamı, Ali Paşa Hamamı, Hementil Köyü Camii, Samsat Samsat Camii'dir.

Cezaevi Olarak Kullanıldığı Yıllarda Musalla (Alaybeyi) Camii

EK-5: Camii minaresinin Rölöve ve Restorasyon projesine uygun olduğuna dair karar

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ADANA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜ		02.00/16 <i>02.00.01/7</i>
KARAR		
TOPLANTI TARİHİ VE NO: 24.03.2005-17	TOPLANTI YERİ	
KARAR TARİHİ VE NO : 24.03.2005- 455	ADANA	
<p>Adıyaman İli, Merkez, Atatürk Caddesi, 367 ada, 1 parselde yer alan tescilli taşınmaz kültür varlığı Musalla Camii minaresi külahının sökülerek yeniden yapılmasına ilişkin, Vakıflar Genel Müdürlüğünün 02.02.2005 gün ve 1742 sayılı yazısı ve eki rapor, Kurul Müdürlüğü uzmanlarının 17.03.2005 tarihli inceleme raporu okundu, minare rölöve ve restorasyon projesi ve işlem dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;</p> <p>Adıyaman İli, Merkez, Atatürk Caddesi, 367 ada, 1 parselde yer alan tescilli taşınmaz kültür varlığı Musalla Camii minaresine ait, kararımız eki minare rölöve ve restorasyon projesinin uygun bulunduğuna (OLUMLU), uygulama sonucu Vakıflar Genel Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanacak rapor ve fotoğrafik belgelerin Kurulumuza sunulmasına karar verildi.</p>		
		
BAŞKAN Prof.Dr. Tamer GÖK İmza	BAŞKAN YARDIMCISI Doç.Dr. Cengiz CAN İmza	ÜYE Doç.Dr. AYDIN (Ayşe) İmza
ÜYE Yrd.Doç.Dr. BALDIRAN (Aşuman) İmza	ÜYE Yrd.Doç.Dr. YANARATEŞ BAŞ (Didem) İmza	ÜYE Yrd.Doç.Dr. DURUKAN (Murat) İmza
ÜYE ÇELİK (İrfan Günay) Adıyaman Belediye Temsilcisi İmza	ÜYE ÖZKUM (Osman) Adana Vakıflar Bölge Müdürlüğü Temsilcisi İmza	ÜYE
 KARAR 02001007-K0002		

Ünal Taşkın

Arife Göknur Parlak

KAYNAKÇA

1312 Mamuratülaziz Vilayet Salnamesi.

1325 Mamuratülaziz Vilayet Salnamesi.

Adıyaman Tanıtma Vakfı (Atav) ve İpekyolu Kalkınma Ajansı, Adıyaman Kültür Envanteri, 2014.

BAYHAN, Ahmet Ali, SALMAN, Fikri, Adıyaman Yüzey Araştırması (2000-2004), TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, Doğu Gazete ve Matbaacılık, Adıyaman, 2010.

BOZKURT, Nebi, “Namazgâh”, DİA, C.32, 2006, s.357-360

DALYAN, Murat Gökhan, Başlangıcından 1570 Yılına Kadar Adıyaman Tarihi, Yeni Reform Matbaacılık, Ankara, 2002.

DURMA, Abdulhalim, Evliyalar Şehri Adıyaman, Ankara, 2011.

ERDEM, İlhan, “Doğu Anadolu Türk Devletleri” Türkler Ansiklopedisi, C, VII, Ankara, 2002.

İpekyolu Kalkınma Ajansı Adıyaman Yatırım Destek Ofisi, Adıyaman İnanç Turizmi Raporu, 2014.

ÖZTÜRK, Said, TOSUN, Yusuf, Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu (8-10 Eylül 2006 Adıyaman), Adıyamanlılar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008

ŞANCI, Fuat, “Commagene Coğrafyasında Türk İslam Eserleri (Adıyaman İlinde (Merkez İlçe) Cami ve Mescitleri)”, I. Uluslararası Kommagene Kültür, Sanat ve Turizm Sempozyumu 24-25 Haziran 2010, (edt. Bahir Selçuk), Adıyaman, 2012, s. 117-145.

TAŞTEMİR, Mehmet, XVI. Yüzyılda Adıyaman (Behisni, Hısn-ı Mansur, Gerger, Kahta) Sosyal ve İktisadi Tarihi, TTK, Ankara, 1999.